

90 dies

L'informatiu del C.R.A.R.C.

Entitat Col·laboradora de la Generalitat de Catalunya
Membre Fundador de la Federació Internacional TORMED Tortuga Mediterrània
Centre col·laborador del Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona
Centre en conveni amb la Facultat de Veterinària de la Universitat Autònoma de Barcelona
Centre col·laborador del Servei de Duanes de l'Estat
Entitat col·laboradora de la Fundació Gustavo Orcés de Quito (Ecuador)

Número 37

Juliol 2005

UNA TORTUGA AMB SORT!!

Aquesta tortuga mediterrània fou trobada a Pradell de la Teixeta (Priorat), en un voral de carretera. L'exemplar presentava una fractura oberta a l'extremitat superior esquerra. Probablement aquesta lesió li va ser feta per algun vehicle.

La tortuga fou portada a la OPA (Oficina de Protecció dels Animals) que el Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya té a Tarragona, d'on fou tramesa al CRARC urgentment.

En casos de traumatismes tan severs, és molt important actuar amb celeritat i coordinació.

Impedir la parasitació per miassis (larves de mosques), és molt important per tal de no agreujar la lesió i lògicament les possibilitats de curació.

A l'exemplar li fou necessari l'amputació de l'extremitat, donat que no era possible altra solució.

La resolució final fou favorable, i aquesta tortuga femella fou cedida finalment després d'una completa cicatrització de la pota, a una instal·lació col·laboradora del DMAH, per a la cria de la tortuga mediterrània.

Fotografies Xavi Sánchez (Voluntari del CRARC)

Primers alliberaments de la primavera

La primavera ha encetat al CRARC el període d'alliberaments. 27 Tortugues mediterrànies (*Testudo hermanni hermanni*) han viatjat a Menorca per a ser alliberades a l'illa del vent. 29 tortugues de rierol (*Mauremys leprosa*) van ser portades a les reserves natural del Prat de Llobregat per a ser alliberades al riu Llobregat, i 54 tortugues mediterrànies van ser portades al Parc Natural del Garraf per passar el període d'aclimatació previ a l'alliberament. Un total de 87 tortugues mediterrànies han estat alliberades entre maig i juliol.

A part, també hem retornat als seus hàbitats, serps verdes (*Malpolon monspessulanus*), serps blanques (*Elaphe scalaris*) i serps d'aigua escurçoneres (*Natrix maura*).

Xavier Sampere, membre fundador del CRARC i assidu col·laborador de l'entitat, que actualment exerceix de guarda de les Reserves Naturals del Prat de Llobregat, procedeix a l'alliberament de les tortugues de rierol.

Informe

Tortugues mediterrànies viatgen de Masquefa a Menorca

El dia 1 d'abril, van arribar a Maó (Menorca) procedents del CRARC (Centre de Recuperació d'Amfibis i Rèptils de Catalunya) a Masquefa, 27 exemplars de tortuga mediterrània (*Testudo hermanni hermanni*). Aquestes van ser lliurades al Centre de Recuperació de Fauna Salvatge Silvestre del GOB (Grup d'Ornitologia Balear i Defensa de la Naturalesa), que va gestionar el seu alliberament a l'illa.

La cooperació entre aquests dos centres de recuperació de fauna salvatge i els departaments de medi ambient d'ambdós comunitats autònomes, ha permès el retorn a l'illa de Menorca, d'uns exemplars que en èpoques pretèrites van sortir de l'illa del vent per a ser venudes com a mascotes a la península.

La tortuga mediterrània és un queloni al llindar de l'extinció, a causa de les recol·leccions d'exemplars que durant les dècades dels 50, 60 i 70 del segle passat, es van portar a terme amb destinació al mercat dels animals de companyia. Més de 55.000 individus van ser exportats des de Menorca a Barcelona entre els anys 1965 i 1976. També i com a factor decisiu de la seva disminució hi va contribuir i encara ho fa, el flagell dels incendis forestals, especialment persistents a la conca mediterrània.

Les vies d'exportació i mètodes de captura de les Tortugues a les Balears, han estat profusament explicades per LÓPEZ JURADO (1979). Així menciona com a primer estatge de la cadena comercial, als pagesos, caçadors i gent del camp en general, que agafen les tortugues quan les troben i les emmagatzemen. Per altra banda també hi havia personatges (que bàsicament vivien de la recol·lecció de plantes medicinals) que utilitzen per a la captura de les tortugues gossos ensinistrats, per així augmentar el percentatge d'èxit. Tots els exemplars guardats a casa, eren a la fi comprats i recollits per marxants, que alhora venien a altres comerciants anomenats exportadors, que tenien la seu a Maó, Ciutadella i Palma de Mallorca, que finalment oferien un gran volum de quelonis als majoristes residents a Barcelona, València, Madrid, i la mateixa Palma. Per últim les tortugues arribaven a qualsevol de les botigues d'animals del territori espanyol. El preu que es pagava per tortuga capturada al camp era de 25 pts (0,15 Euros), i la quantitat final pagada pel públic després de tot els intermediaris era d'entre 175 i 200 pts (1,05 i 1,20 Euros). Els preus ens poden semblar en aquest moment ridículs, però als anys 70 no ho eren tant. La població rural de les Balears veia en aquesta activitat un complement a les seves rendes diàries.

Actualment la tortuga mediterrània, és una espècie protegida a tot l'estat, i particularment a Catalunya, per la llei 22/2003 de 4 de juliol, de protecció dels animals, que en prohibeix la seva tinença, captura o comercialització.

Alliberació de les tortugues mediterrànies per part del personal del **CENTRE DE RECUPERACIÓ DE FAUNA SILVESTRE DE GOB MENORCA**

Camí d'Es Castell, 53

07702 Maó

Tel. 971 35 07 62

e-mail: crecup@gobmenorca.com

web: <http://www.gobmenorca.com>

Vista aèria d'un barranc del sud de l'illa de Menorca, hàbitat típic de la tortuga.

Mapa de la distribució geogràfica de la tortuga Mediterrània a Menorca

BIBLIOGRAFÍA: LÓPEZ JURADO, L. F., TALAVERA TORRALBA, P.A., IBÁÑEZ GONZÁLEZ, J. M., MAC IVOR, J. A., Y GARCÍA ALCÁZAR, A. (1979): Las tortugas terrestres *Testudo graeca* y *Testudo hermanni* en España. *Naturalia Hispanica*, núm. 17. Pp. 61 (Madrid)

Aquesta fotografia originalment no ha estat feta en blanc i negre, si no que era una instantània a color. Per casualitat i amb motiu d'unes proves d'impressió, la foto va ser passada a b/n, hi vam descobrir que la imatge desprenia més força. Els personatges de la il·lustració agafen tot el protagonisme, ressaltant de la resta del contingut. La foto fou realitzada per Joaquim Soler (Director Tècnic del CRARC), en una reserva de fauna al Senegal l'any 2003. Hi podem veure una enorme tortuga d'esperons africana *Geochelone (Centrochelys) sulcata*, menjant la vegetació resseca al costat de la naturalista Imma Amill.

Darreres aparicions del CRARC-COMAM en revistes i congressos

SI ESTEU INTERESSATS EN REBRE TOT L'ARTICLE, DEMANEU-LO AL CENTRE PER TEL, E-MAIL., O CORREU ORDINARI.

- Soler J. & Martínez Silvestre A. (2005). Predación humana en quelonios. **Hecatombe sin precedentes de las tortugas asiáticas**. *ANIMALIA* núm. 173, p. 50 – 54.
- Soler J. & Martínez Silvestre A. (2005). **La tortuga gigante africana (*Geochelone (Centrochelys) sulcata*)**. *ANIMALIA* núm. 176, p. 58 – 62
- Martínez Silvestre A. (2005). **Cinco consejos más para que nuestro reptil viva cómodo y largamente (part. I)** *Animaliados* núm. 1.
- Martínez Silvestre A. (2005). **Cinco consejos más para que nuestro reptil viva cómodo y largamente (part. II)**. *Animaliados* núm. 2, p. 14 – 16.

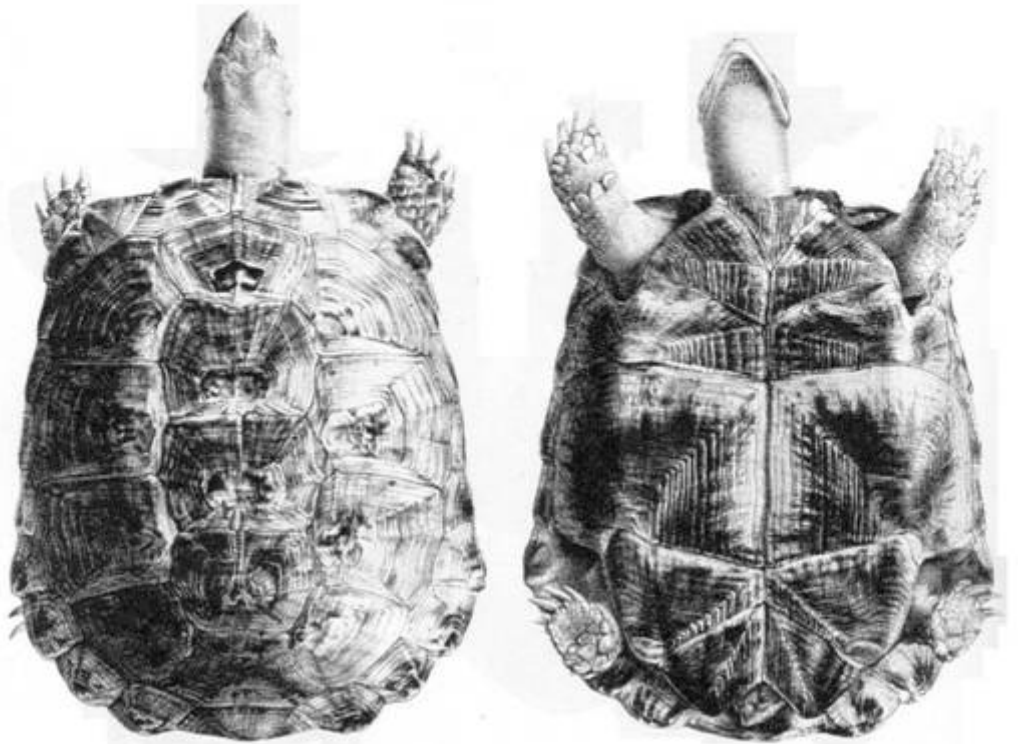
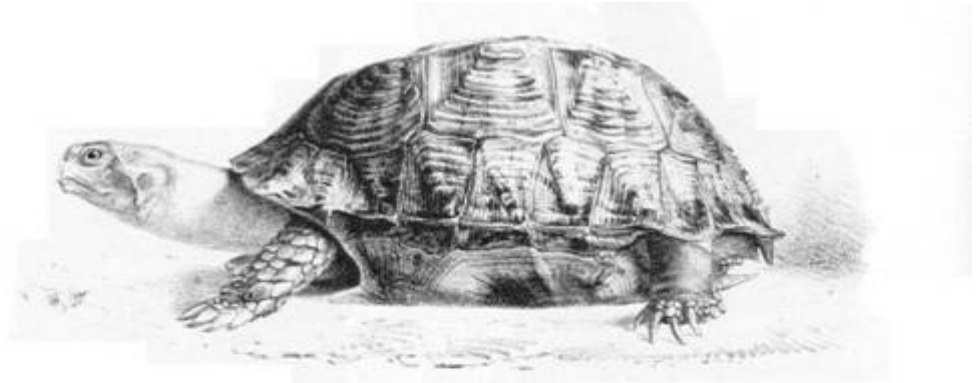

Les il·lustracions representen una *Testudo horsfieldii* Gray, 1844, hi és obra de G.H. Ford, un il·lustrador que va treballar sovint per Gray.

John Edwards Gray (1800 – 1875), va ser un dels herpetòlegs més rellevants de Gran Bretanya entre els anys 1825 i 1874.

La *Testudo horsfieldii*, va ser descrita a partir de l'exemplar naturalitzat que apareix a la il·lustració, i que procedia de Kabul (Afganistan). Actualment aquest especímet esta conservat al Museu d'Història Natural de Londres.

La tortuga porta el nom científic en honor a Thomas Horsfield (1773 – 1859), un metge i botànic americà que va treballar a les Índies Orientals Holandeses, territoris que més tard foren annexionats pels Anglesos. L'any 1820 Horsfield va esdevenir conservador del museus de la Companyia Anglesa de les Índies Orientals.

Quina espècie s'oc?

Ajudes: Alguns creuen que neix del foc.

Solució al proper 90 dies.
Fotografia : Joaquim Soler Massana

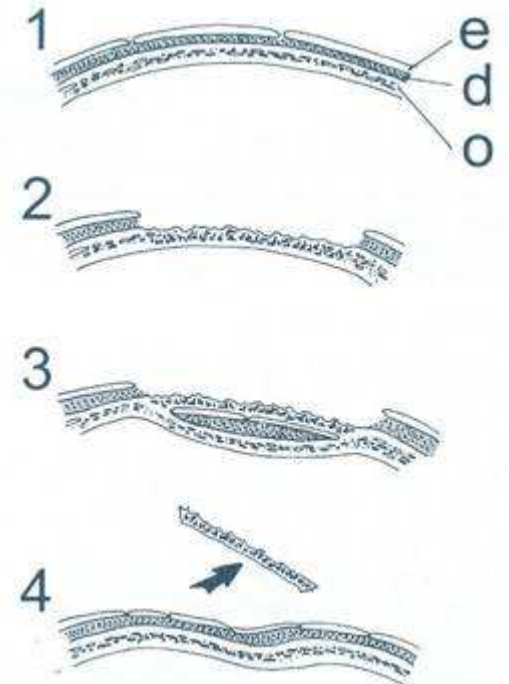
Concurs herpetogràfic: Solució de la fotografia del darrer núm. del butlletí: es tractava d'un exemplar del tortuga pintada (*Chrysemys picta bellii*), originària d'Amèrica del Nord. La de la foto resideix al CRARC.

Apunts d'herpetologia ..... Fitxa 4.

Com regenera un queloni les lesions a la closca

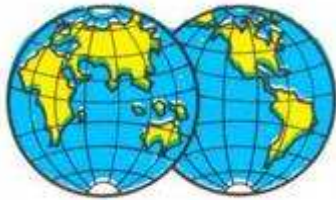
La closca esta feta per a resistir tot tipus d'agressions de l'entorn: mossegades de depredadors, èpoques de sequera, incendis forestals, trepitjades, fred, calor i un llarg etc... Davant d'aquests fets, pot fer-se malbé, però la capacitat de regeneració de forma natural, sense intervenció humana, és una de les estratègies de subsistència més sorprenents.

Els mecanismes de substitució de les parts d'una closca malmeses, s'activen automàticament després de la lesió, tot i que són molt lents en acabar la seva tasca. Una hipertèrmia, es a dir, haver patit un augment de la temperatura corporal en el cas d'un incendi forestal, una infecció bacteriana, o per fongs, i les lesions ocasionades per predadors, iniciaran un procés de substitució de les zones afectades. Després de l'impacte, la part còrnica i dèrmica desapareixeran de seguida. Quedarà l'os exposat a l'exterior durant molt de temps. En aquest període, per sota de l'os creixerà de nou una closca que omplirà l'àrea lesionada. Aquesta nova closca tornarà a tenir les tres parts (os, dermis i escata), tot i que amb un aspecte diferent (cicatricial). Quan esta llest i acabat, l'os vell i sec caurà a terra, deixant veure la part nova. Aquest mecanisme de regeneració sol trigar entre un i dos anys, depenent de la gravetat de la lesió inicial.

A la figura poden observar un tall sagital de la closca en diferents estadis.

1. Closca normal d'una tortuga. (e: estadi epidèrmic-còrni, d: estadi dèrmic-vascular, i O: estadi òssi)
2. Closca recent lesionada per una cremada.
3. Closca en fase de regeneració.
4. Moment en que la porció òssia cau i s'exterioritza la closca cicatritzada. Aquesta presenta una aspecte diferent al original però, disposa igualment dels tres estadis descrits.

HerpetoNotícies

1856 espècies d'amfibis estan amenaçades d'extinció

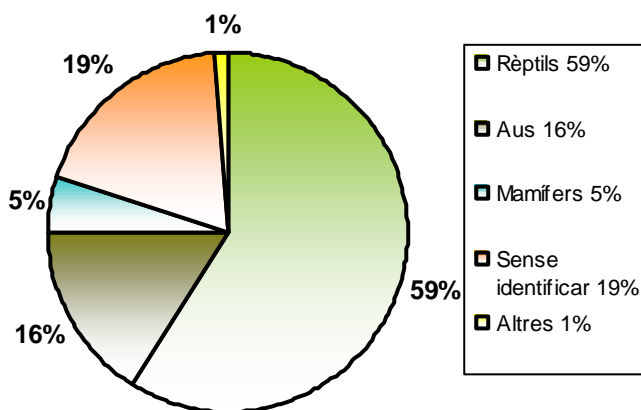

Segons la Llista roja de fauna amenaçada elaborada per la UICN (Unió Internacional per a la Conservació de la Natura), 1856 espècies d'amfibis estan en greu perill de desaparèixer. Això vol dir que el 32% d'aquest grup animal està amenaçat. Menciona que com a mínim els darrers anys, nou espècies conegudes d'amfibis s'han extingit. De igual forma fa referència al no avistament en llibertat durant els últims anys de 113 espècies d'amfibis que podrien haver desaparegut també.

Sortosament per amfibis com el ferrerret, una política de gestió acertada a més de donar a les darreres poblacions una esperança de continuïtat.

(Font: El Correo del Medio Ambiente, núm. 17, 2005)

Comerç il·legal de fauna salvatge a Colòmbia

El comerç de fauna silvestre a Colòmbia ha estat durant el segle XX, i continua sent actualment una de les activitats amb un més gran impacte sobre les poblacions salvatges. Actualment 119 espècies colombianes estan amenaçades segons el Llibre Vermell de la IUCN.

A Colòmbia existeixen legislacions per tal de garantir la protecció del seu patrimoni natural, però el tràfic és tan gran que, el volum de transaccions il·legals de fauna és difícil de controlar.

Per a la comercialització de la fauna s'utilitzen sobre tot a les zones de selva amazònica, les vies fluvials i aèries i pistes terrestres. A les grans urbes com Santafé de Bogotà, els productes són venuts en establiments públics (magatzems), centres comercials, restaurants, domicilis particulars o centres de manufactura.

La major part del comerç es centra en la venda d'especimens vius, així la proporció de rèptils vius venuts es del 79,85%.

(Font: <http://web.minambiente.gov.co>)

Comís de 14 tortugues de closca tova i 16 Kg. De cargols a l'Aeroport del Prat (Barcelona)

El passat més de juny, els tècnics del CRARC, és van presentar a l'aeroport de Barcelona, a requeriment del Servei Duaner. La raó fou el fet d'haver estat intervingut tres paquets de considerables dimensions que eren propietat d'un ciutadà Xinès. Les capses procedien de la Xina i van ser transportats a la bodega de l'avió on viatjava el passatger afectat.

L'entrada d'animals pels conductes no establerts pel seu comerç, constitueix un delictes. El personatge en qüestió va declarar que els paquets contenien tortugues i cargols per servir com aliment a nivell particular.

Les tortugues pertanyien a l'espècie *Pelodiscus sinensis*, els cargols no van ser identificats. Els quelonis anaven dins de bosses de plàstic individualment, i alhora dins capses de porexpan. Totes elles eren mortes i en estat de descomposició. Aquest és un cas més de comerç il·legal.